

Visiedocument

Natuurbescherming in het Belgische deel van de Noordzee

Beschrijving

Aanbevelingen van Natuurpunt en WWF-België aan de Belgische federale en regionale Overheden

Datum van publicatie

31 december 2016

WWF

WWF (World Wildlife Fund) is een van de grootste en meest ervaren onafhankelijke natuurbehoudsorganisaties ter wereld, actief in meer dan 100 landen en met meer dan 5 miljoen sympathisanten wereldwijd. Het doel van WWF is de generaties na ons een leefbare planeet na te laten. WWF zet zich in voor het behoud van soorten en hun leefomgeving: bossen, waterrijke gebieden en oceanen. Verder werkt WWF mee aan oplossingen voor de vervuiling en verspilling van natuurlijke hulpbronnen en de klimaatverandering.

Natuurpunt

Natuurpunt is een onafhankelijke vrijwilligersvereniging die zorgt voor de bescherming van kwetsbare en bedreigde natuur in Vlaanderen. Met meer dan 6.000 vrijwilligers, georganiseerd in zowat 160 lokale afdelingen, beheert de vereniging meer dan 22.000 hectare Vlaamse natuur in 500 verschillende natuurgebieden. Natuurpunt ijvert voor de bescherming van de open ruimte en de kwaliteit van het leefmilieu. Natuurpunt zet zich in voor de bescherming van het landschap en het erfgoed dat daarin aanwezig is.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	2
SAMENVATTING	3
OPZET	4
INLEIDING	5
Natuurbescherming.....	5
Natuurbescherming in het Belgische deel van de Noordzee.....	5
Natuurbescherming in de Belgische wetgeving	6
EFFECTIEVE BESCHERMING VAN HET MARIEN ECOSYSTEEM	8
Soortgerichte bescherming	8
Micro-organismen	8
Plankton.....	8
Benthos.....	9
Vissen.....	9
Haaien en roggen	10
Vogels	10
Zeezoogdieren	11
Invasieve niet-inheemse soorten	11
Gebiedsgerichte bescherming.....	12
Vlakte van de Raan	12
Beheerplannen voor beschermde mariene gebieden.....	13
Ecosysteemgerichte bescherming.....	14
Verbinding met strand, duin en polders	14
Grensoverschrijdende natuur	15
MONITORING VAN EFFECTIVITEIT VAN BESCHERMINGSMAATREGELEN	16
HANDHAVING VAN BESCHERMINGSMAATREGELEN	18
SOCIO-ECONOMISCHE ACTIVITEITEN OP ZEE – BLUE GROWTH	19
Socio-economische activiteiten op zee	19
Socio-economische activiteiten in beschermde mariene gebieden	20
Europese afstemming visserij-beperkende maatregelen	21
MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK VOOR NATUURBESCHERMING OP ZEE	22
Betrokken actoren op zee	22
Het brede publiek.....	22

SAMENVATTING

Het Belgische deel van de Noordzee is bij wijze van spreken het grootste natuurgebied van België. Momenteel is ongeveer 36% van de oppervlakte van het Belgische deel van de Noordzee beschermd (Figuur 1; Tabel 1). Helaas loopt de concrete invulling van deze bescherming mank. Bovendien is het uitgangspunt om natuurwaarden enkel in de natuurgebieden te beschermen, wetenschappelijk achterhaald en wint het ecosysteemgericht denken meer terrein. Om een sterk draagvlak voor natuurbescherming te creëren en zo tot een effectievere uitvoering en verantwoorde beleidsbeslissingen te komen, zijn een aantal zaken van primordiaal belang:

1. Goede definitie van natuurbescherming;
2. Compleet overzicht van wat dient beschermd te worden, waar en wanneer;
3. Verbod op verslechtering van de beschermde gebieden in combinatie met een compleet overzicht van welke activiteiten wel en niet worden toegestaan in de beschermde gebieden;
4. Duidelijke beheerplannen voor de beschermde gebieden;
5. Degelijke monitoring zodat de bescherming goed opgevolgd kan worden;
6. Middelen en duidelijke regels zodat handhaving ondubbelzinnig kan gebeuren;
7. Overkoepelende visie voor een goede en duurzame balans tussen natuurbescherming en socio-economische activiteiten;
8. Maatschappelijk draagvlak voor natuurbescherming.

Volgens Natuurpunt en WWF-België moeten de beheerplannen voor de natuurgebieden op zee minstens de onderdelen bevatten die samengevat worden weergegeven in Annex 1. Natuurpunt en WWF-België vragen daarnaast om een onderbouwd structureel overlegproces op te zetten waarin alle belanghebbenden betrokken worden en waar op basis van wetenschappelijke feiten de maatregelen en de werking van het huidige marien ruimtelijk plan worden geëvalueerd ter voorbereiding van eventuele wijzigingen. Het bereiken van een goede ecologische toestand zoals gedefinieerd door de Kaderrichtlijn Mariene Strategie is het minimum. De bescherming van de Vlakte van de Raan is voor Natuurpunt en WWF-België noodzakelijk. Beide organisaties zijn bereid te praten over de opstart van een volledig nieuwe procedure cf. Artikel 4 van het Koninklijk Besluit (KB) van 27 oktober 2016 met hertekening van de grenzen van de Vlakte van de Raan indien het juridisch moeilijk zou zijn het gebied met de huidige grenzen definitief aan te wijzen. Dit op voorwaarde dat minimum dezelfde oppervlakte behouden blijft en dat de meeste kwetsbare zones beschermd blijven.

OPZET

Natuurpunt en WWF-België delen dezelfde visie inzake natuurbescherming in het Belgische deel van de Noordzee. Vanuit ieders eigenheid en sterkte ondernemen we acties met als doel de natuurwaarden in het Belgische deel van de Noordzee te beschermen en te versterken. In wat volgt, **schetsen we graag het mariene toekomstbeeld voor u waarin:**

- Behoud en herstel van natuurlijke mariene ecosystemen centraal staan;
- Er een geïntegreerde dynamische systeemvisie is voor het Belgische deel van de Noordzee en het aangrenzende kustgebied;
- Er een grensoverschrijdend en robuust netwerk is van mariene beschermde gebieden.

Net zoals onze visie, is dit een dynamisch document dat zal groeien met wetenschappelijke inzichten en ecologische, economische en sociale evoluties. Natuurpunt en WWF-België willen graag samenwerken met alle gebruikers van het Belgische deel van de Noordzee.

INLEIDING

Natuurbescherming

In de Belgische Wet ter bescherming van het Mariene Milieu en het Belgisch marien ruimtelijk plan¹ wordt bescherming als volgt gedefinieerd: het geheel van maatregelen nodig voor het behoud, de ontwikkeling, het herstel en het duurzaam beheer van het mariene milieu alsook de maatregelen nodig voor het handhaven en herstellen van de kwaliteit van het mariene milieu, met uitsluiting van de maatregelen inzake voorkoming en beperking van verontreiniging die moeten genomen worden bij punt- of diffuse bronnen gelegen op het vasteland. Een gelijkaardige definitie kan ook gevonden worden in de Habitatrichtlijn². Daarnaast richt het tweede streefdoel van de Biodiversiteitsstrategie voor 2020 van de Europese Unie³ zich op het onderhouden en verbeteren van ecosysteemdiensten en het herstellen van verslechterde ecosystemen (minstens 15 % tegen 2020), door het integreren van groene infrastructuur.

Natuurbescherming in het mariene milieu omvat dus de bescherming van het ecosysteem, rekening houdend met de voorkomende soorten, habitats, processen, geleverde ecosysteemdiensten en de voortdurende veranderingen in het ecosysteem. Het onderzoek rond het marien ecosysteem in de Noordzee en de noodzakelijke processen om dit ecosysteem te laten functioneren, staat nog in de kinderschoenen^{4,5}. Het herstel van het natuurlijk estuarien ecosysteem van de Schelde werd wel reeds onderzocht en levert veel economische voordelen op.^{6,7} Dit ontkracht de schijnbare tegenstelling tussen geïntegreerd natuurbehoud en duurzame socio-economische ontwikkeling. In afwachting van dergelijk onderzoek naar het ecosysteem in de Noordzee moet het herstel en behoud van natuurlijke ecosystemen centraal staan, en hanteren we de term natuurbescherming.

Natuurbescherming in het Belgische deel van de Noordzee

Het Belgische deel van de Noordzee is in principe het grootste natuurgebied van België en beslaat 3.454 km² in de Zuidelijke Bocht van de Noordzee, wat vergelijkbaar is met de oppervlakte van de provincie West-Vlaanderen⁸. Voor meer geografische informatie verwijzen we naar de kustatlas⁹ en de mariene atlas¹⁰. Voor details over de aspecten die kenmerkend zijn voor het Belgische deel van de Noordzee en de aanpalende kust verwijzen we graag naar het Compendium Kust & Zee¹¹.

Momenteel is ongeveer 35,8% (ongeveer 1.236,81 km²) van de oppervlakte van het Belgische deel van de Noordzee beschermd via de Habitat- en Vogelrichtlijn, de Ramsar conventie¹² en het KB van 5 maart 2006 (Figuur 1; Tabel 1). Theoretisch gezien is deze oppervlakte in overeenstemming met de IUCN-richtlijnen uit 2014. Die stellen dat 30% van elk marien habitat moet beschermd worden, en dat er in deze 30% geen 'extractie activiteiten' mogen plaatsvinden.¹³ Aan dit laatste wordt niet voldaan in het Belgische deel van de Noordzee.

¹http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a.pl?language=nl&caller=list&cn=1999012033&la=n&fromtab=wet&sql=dt=%27wet%27&tri=dd+a+s+rank&rech=1&numero=1

²<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:NL:HTML>

³<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=URISERV:ev0029&from=EN>

⁴<https://ec.europa.eu/jrc/en/news/quantifying-use-and-availability-marine-ecosystem-services-humans>

⁵<http://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0067737>

⁶<http://www.delevendenatuur.nl/downloadpdf.php?artikel=90190&pdf=web115084-089.pdf>

⁷<http://www.aspeditions.be/nl-be/book/ECOSYS509K/naar-een-duurzaam-rivierbeheer-patrick-meire-mark-van-dyck.htm>

⁸http://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/brochure_levend_water.pdf

⁹<http://www.kustatlas.be>

¹⁰<http://www.marineatlas.be/nl/index>

¹¹<http://www.compendiumcoastandsea.be/nl/integrated-marine-information-system?module=ref&refid=251082>

¹²<http://www.ramsar.org/>

¹³<http://worldparkscongress.org/downloads/approaches/ThemeM.pdf>

Volgens Wilson (2016) zou zelfs de helft van de planeet aarde beschermd moeten worden om de biodiversiteit (en dus ook de mens) te beschermen.¹⁴ Wilson berekende dat deze oppervlakte nodig is om 85% van de ecosysteem-ondersteunende soorten te behouden, op voorwaarde dat de bestaande biodiversiteitshotspots een volledige bescherming genieten. Volgens deze redenering zou op termijn minstens 50% van het Belgische deel van de Noordzee ingericht moeten worden als marien beschermd gebied. Binnen deze natuurgebieden hoort natuur de topprioriteit te zijn waardoor er geen socio-economische activiteiten worden toegestaan die een negatieve impact kunnen hebben op het marien ecosysteem. Helaas zijn de mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee op dit moment enkel beschermd op papier door het gebrek aan beheerplannen.

Natuurbescherming in de Belgische wetgeving

Een overzicht van de bestaande Belgische beleidsinstrumenten voor het Belgische deel van de Noordzee en de kustzone, kan teruggevonden worden in het Compendium Kust & Zee.^{15,16,17} De belangrijkste natuur- en milieu-gerelateerde beleidsinstrumenten zijn de Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie, de Kaderrichtlijn Water, het Gemeenschappelijk Visserijbeleid en de Habitat- en Vogelrichtlijn, naast de Belgische Wet ter bescherming van het Mariene Milieu en het Belgisch marien ruimtelijk plan. Al deze beleidsinstrumenten bieden kansen om het behoud en herstel van natuurlijke ecosystemen op te nemen als instandhoudingsdoelstellingen en om de juiste balans te vinden tussen natuurbescherming en socio-economische activiteiten met de correcte beschermingsmaatregelen. Wettelijk gezien is dus quasi alles voorhanden om het ecosysteem van het Belgische deel van de Noordzee effectief in een goede staat van instandhouding te brengen. In de publicatie van Schoukens & Cliquet (2012)¹⁸ worden tien concrete verbeterpunten opgesomd die de federale overheid in ogenschouw dient te nemen wanneer zij het bestaande wet- en regelgevende kader wil herbekijken. Deze worden grotendeels opgevangen door het KB betreffende de procedure tot aanduiding en beheer van de marien beschermde gebieden van 27 oktober 2016.

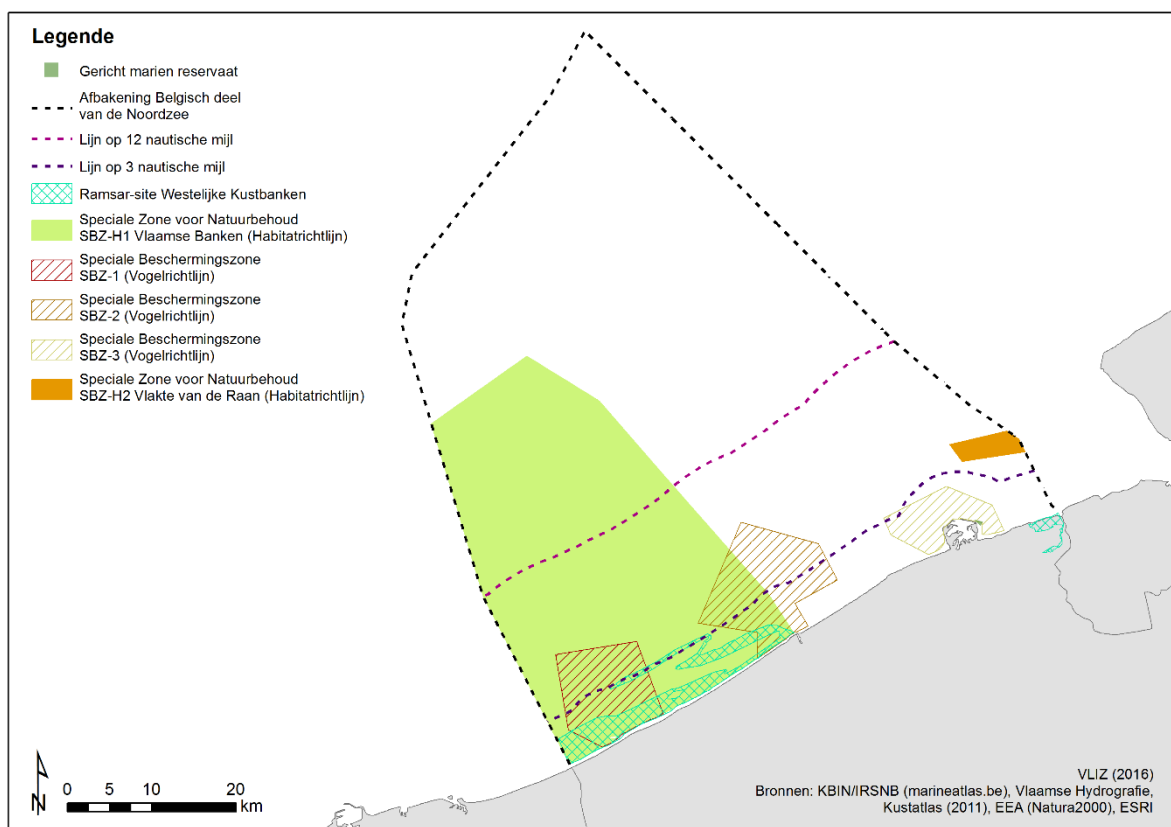
¹⁴<http://eowilsonfoundation.org/half-earth-our-planet-s-fight-for-life/#project>

¹⁵<http://www.compendiumcoastandsea.be/nl/integrated-marine-information-system?module=ref&refid=251082>

¹⁶http://www.compendiumkustenzee.be/nl/wetgeving?tid=All&tid_2=30&combine=

¹⁷<http://www.compendiumcoastandsea.be/nl/publicaties?spcollist%5B%5D=878&year=&Field=#content>

¹⁸<http://www.vliz.be/en/imis?module=ref&refid=226148>

Figuur 1: De afbakening van de mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee (gebaseerd op KB van 20 maart 2014)

Tabel 1: Een overzicht van de mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee, hun oppervlakte, status en wettelijke verankering^{19,20}

Beschermd gebied	Oppervlakte	Wettelijke verankering
Speciale Beschermingszone SBZ-1 (Vogelrichtlijn)	110,01 km ²	KB van 14 oktober 2005 – speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud
Speciale Beschermingszone SBZ-2 (Vogelrichtlijn)	144,80 km ²	
Speciale Beschermingszone SBZ-3 (Vogelrichtlijn)	57,71 km ²	
Speciale Zone voor Natuurbehoud SBZ-H1 Vlaamse Banken (Habitatrichtlijn)	1.099,939 km ²	KB van 14 oktober 2005 – speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud KB van 16 oktober 2012 tot wijziging van het KB van 14 oktober 2005
Speciale Zone voor Natuurbehoud SBZ-H2 Vlakte van de Raan (Habitatrichtlijn) – Momenteel status Gebied van Communautair belang (EU)	19,17 km ²	Vernietiging aanwijzing als habitatrichtlijngebied door Raad van State in 2008
Gericht marien reservaat	6,76 km ²	KB van 5 maart 2006
Ramsar-site Westelijke Kustbanken	19 km ²	

@WikiCommons

¹⁹<http://www.delevendenatuur.nl/downloadpdf.php?artikel=90190&pdf=web115084-089.pdf>

²⁰<http://www.compendiumcoastandsea.be/nl/integrated-marine-information-system?module=ref&refid=251082>

EFFECTIEVE BESCHERMING VAN HET MARIEN ECOSYSTEEM

De bescherming en het herstel van het marien ecosysteem in het Belgische deel van de Noordzee is mogelijk via drie complementaire invalshoeken: soort-, gebieds- en ecosysteemgericht. In wat volgt geven we een overzicht van deze drie invalshoeken voor natuurbescherming in het Belgische deel van de Noordzee.

Natuurpunt en WWF-België streven naar een duurzame balans tussen natuurbescherming en socio-economische activiteiten²¹, waarbij rekening wordt gehouden met ecologische, economische en sociale aspecten. Natuurgebieden op zee zorgen voor meer robuuste ecosystemendiensten en leveren vele socio-economische voordelen²². Beschermingsmaatregelen zijn bovendien niet noodzakelijk van een permanente aard. Ze kunnen een geografische of tijdelijke of terugkerend karakter hebben, al dan niet afhankelijk van de impact van een socio-economische activiteit op de soort, op het gebied en/of op het ecosysteem. Zo kan geopteerd worden om bepaalde prioritaire plaatsen voor bepaalde (prioritaire) soorten en habitats af te bakenen en te beschermen (paaiplaatsen, broedplaatsen, rustgebieden, foerageergebieden...) gedurende bepaalde periodes. Hierbij dient steeds vertrokken te worden van het voorzorgsbeginsel, zeker wat betreft de inschatting van de impact van een socio-economische activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen. Dit geldt bovenal indien er onvoldoende wetenschappelijke gegevens voorhanden zijn.

Soortgerichte bescherming

Soortendiversiteit, is een noodzakelijke voorwaarde voor het functioneren van ecosystemen.²³ Specifieke maatregelen per soort moeten afgestemd worden op de levenscyclus van de desbetreffende soort zowel *binnen als buiten afgebakende natuurgebieden*. Hieronder lijsten we de maatregelen op voor de belangrijkste mariene trofische niveaus in het Belgische deel van de Noordzee.

Micro-organismen

Micro-organismen zijn microscopische wezens zoals de amoeben, flagellaten en bacteriën. Zij zorgen mee voor de afbraak van organisch materiaal tot bouwstenen die vervolgens beschikbaar zijn voor opname door planten en dieren.

Plankton

De meer dan 500 soorten plankton staan aan de basis van het marien voedselweb. Naargelang het gaat om planten of dieren spreekt men van fytoplankton of zoöplankton. Sommige, vooral kleinere soorten, maken er hun hele leven deel van uit. Andere, zoals sommige vissen en schelpdieren, vertoeven er enkel tijdens de eerste stadia van hun levenscyclus. Het dierlijke plankton voedt zich met het plantaardige en samen vormen ze het voedsel van vissen en andere mariene organismen. Planktonische organismen kunnen de impact van klimaatsveranderingen mee helpen inperken door fixatie van koolstof in de biologische pomp, maar zijn paradoxaal genoeg zelf zeer gevoelig aan klimaatswijzigingen.²⁴

Micro-organismen en plankton behoren tot de betere bio-indicatoren om wijzigingen in het milieu aan te tonen. Gezien het kleine organismen zijn, kunnen ze gemakkelijk verzeild raken in systemen die zeewater filteren of (micro)plastic verzamelen. Er dienen voldoende maatregelen genomen te worden om te verzekeren dat micro-organismen en plankton hun groot aantal ecosystemendiensten (afbraak van

²¹http://www.belspo.be/belspo/organisation/publ/pub_ostc/MA/GaufreZVR_nl.pdf

²²<http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/marine/docs/Socio%20-Economic%20Benefits%20of%20EU%20MPAs.pdf>

²³<http://eowilsonfoundation.org/half-earth-our-planet-s-fight-for-life/#project>

²⁴<http://www.vliz.be/en/imis?module=ref&refid=226261>

organisch materiaal, fotosynthese, CO₂ opslag, waterzuivering, geneeskundige toepassingen...) kunnen blijven leveren. Een beschermd gebied creëren voor micro-organismen en plankton is niet aan de orde vanwege hun grote mobiliteit. Ze zweven immers in de waterkolom en drijven mee met de verschillende stromingen. Bescherming kan enkel door een goed beheer van externe factoren, zoals klimaatverandering en eutrofiëring. Daarnaast moet de informatie over micro-organismen en plankton geïncorporeerd worden in verschillende descriptoren van de Kaderrichtlijn Water en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie. Voldoende data uit monitoringscampagnes en de ontwikkeling van indicatoren, zoals een biodiversiteitsindex voor plankton, zijn cruciaal.

Benthos

De bodemdieren of het benthos voeden zich op veel verschillende manieren: met levend of afstervend plankton, via filtersystemen, door afval te verwerken, door te grazen of door te jagen op andere organismen. Naargelang de plaats van voorkomen en grootte wordt het benthos verder onderverdeeld. Het meiobenthos (bv. roeipootkreeftjes en rondwormen) omvat de organismen kleiner dan 1 mm die in de bodem leven. De organismen groter dan 1 mm vormen het macrobenthos (bv. borstelwormen, schaaldieren en schelpdieren). De organismen die leven op de bodem, noemen we het epibenthos (bv. garnalen, zeesterren, zee-egels, slakken en sommige vissoorten) en de organismen die in de waterlaag leven net boven de bodem, is het hyperbentos (bv. vislarven en vlokreeftjes). Het benthos is zelf de voornaamste voedselbron van vissen.

In het Belgische deel van de Noordzee is er een grote verscheidenheid aan benthos en uit onderzoek blijkt dat de biologische waarde van de benthische habitats groot is²⁵, zeker dicht bij de kust waar ondiepe zandbanken en bijhorende geulen voorkomen. Gezien de duidelijke afhankelijkheid van de bodem en gezien de functie van het benthos inzake het stimuleren van afbraakprocessen²⁶, is het raadzaam om voor benthos maatregelen te nemen inzake de bodemintegriteit. Afhankelijk van het type benthos is de gevoeligheid voor verstoring door socio-economische activiteiten kleiner of groter.²⁷ Dit vraagt een gedifferentieerde aanpak voor de bescherming van het benthos.

Vissen

Door de talrijke zandbanken en de beschutting die ze bieden, vormt het Belgische deel van de Noordzee een kraamkamer voor veel soorten vis, schaal- en schelpdieren. Het grootste deel van de mariene visfauna in het Belgische deel van de Noordzee bestaat uit soorten die nabij de bodem leven. Voorbeelden bij uitstek zijn platvissen als tong, bot, schol, tarbot en schar. In natuurgebieden die paai- en kraamkamers voor (commerciële) vis, schaal- en schelpdieren omvatten, zijn vaak meer en grotere vis, schaal- en schelpdieren aanwezig door de hogere overlevingskansen voor larven en juvenielen. Grotere populaties in het gebied kunnen op termijn leiden tot meer individuen buiten het gebied, het zogenaamde 'spill-over' effect²⁸. Op korte termijn leiden visserijbeperkingen vaak tot nadelen voor de rechtstreekse 'gebruikers'. Om deze moeilijke periode te overbruggen, kan het nodig zijn (financiële) steun te geven aan de betrokkenen.

In de afgelopen vijftig jaar is de vraag naar vis, schaal- en schelpdieren per hoofd van de bevolking bijna verdubbeld. Wereldwijd staat het grootste deel van de gemonitorde visbestanden onder grote druk.²⁹ Visserij heeft niet alleen gevolgen voor de visbestanden waarop wordt gevist maar ook voor het marien ecosysteem. Ook slecht beheerde viskweek heeft een reeks van negatieve effecten, zoals waterverontreiniging en verstoring van de lokale ecosystemen en levensgemeenschappen door bv. ontsnapping van gekweekte soorten. Het stimuleren van een duurzame visserij en een verantwoorde viskweek is dus van groot belang voor het functioneren van het marien ecosysteem. Het gaat daarbij om het realiseren van een beter beheer van de oceanen, en het tegengaan van overbevissing, schadelijke

²⁵<http://www.vliz.be/projects/bwzee/atlas.php>

²⁶<http://www.vliz.be/en/imis?module=ref&refid=239937>

²⁷<http://www.benthis.eu/en/benthis.htm>

²⁸<http://www.fao.org/fishery/topic/16201/en>

²⁹<http://www.fao.org/3/a-i5555e.pdf>

interactie met habitats, bijvangst van soorten en slechte arbeidsomstandigheden. Voor het tegengaan van overbevissing is het belangrijk dat de jaarlijkse quota³⁰ in lijn zijn met de wetenschappelijke adviezen van ICES³¹ en de FMSY-doelstellingen van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid. De Viswijzer van WWF-België is een instrument dat de consument helpt bij het maken van een duurzame en verantwoorde keuze wat betreft vis, schaal- en schelpdieren (verkrijgbaar als pdf en als app).³² Meer sensibilisatie van het algemene publiek kan daadwerkelijk leiden tot een duidelijke bescherming van de vis, schaal- en schelpdieren dus hier zou meer op ingezet moeten worden.

Zowel Fint als Zeeprik zijn aangemeld voor de Vlake van de Raan.³³ Dit wil zeggen dat het belang van de Vlake van de Raan voor deze soorten erkend wordt. Deze anadrome vissen zijn sterk afhankelijk van hun migratieroutes. Er is echter geen monitoring over het voorkomen en de verspreiding van deze soorten. Daardoor is het op dit moment niet mogelijk uitspraken te doen over de ecologische vereisten voor deze soorten. Natuurpunt en WWF-België vragen monitoring op te zetten om de staat van instandhouding van deze soorten wetenschappelijk te kunnen inschatten.

Haaien en roggen

Haaien en roggen zitten aan de top van het marien voedselweb en zijn een goede indicator voor de gezondheid van het marien ecosysteem. Het voorkomen van haaien en roggen neemt echter af³⁴, ook in het Belgische deel van de Noordzee.

Uit het HAROkit-project (Hansen et al, 2015) blijkt dat er nood is aan een meer soortgerichte aanpak voor haaien en roggen in de visserij, ter bescherming van de kwetsbare en bedreigde soorten.³⁵ De meest bedreigde soorten zijn beschermd via vangstbeperkingen van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid.³⁶ Er zijn echter ook een aantal soorten die kwetsbaar zijn en figuurlijk door de mazen van het net vallen doordat ze wettelijk niet beschermd zijn. Een soort zoals bv. Golfrog (*Raja undulata*) valt daardoor regelmatig onder een tijdelijk en beperkt vangstverbod. Het vereenvoudigen van de complexe en vaak wijzigende vangstregels voor haaien en roggen is een belangrijke maatregel. Een Europees geldende positieflijst met enkel de niet-bedreigde soorten zou een essentiële bijdrage leveren aan de bescherming van de kwetsbare en bedreigde soorten. Naast de bescherming via de visserijmaatregelen, is het nodig gerichte beschermingsmaatregelen te nemen voor soorten die vroeger veel voorkwamen in het Belgische deel van de Noordzee, zoals Vleet. Ook gerichte ruimtelijke en tijdelijke maatregelen moeten genomen worden om de voortplantingsgebieden te beschermen.³⁷

Vogels

Dankzij de rijke en diverse fauna van vis, schaal- en schelpdieren verwelkomen onze kustwateren ook heel wat zeevogels. Er komen zo'n 60 soorten zeevogels voor in het Belgische deel van de Noordzee, naast de vele migrerende vogels die hier voedsel en/of rust komen zoeken tijdens hun trektocht van en naar warmere oorden. De drie Vogelrichtlijngebieden in het Belgische deel van de Noordzee zijn zowel afgebakend voor soorten die hier broeden als voor soorten die hier overwinteren en/of doortrekken.³⁸ Vogels (en andere mobiele soorten) beperken zich uiteraard niet tot de door de mens afgebakende gebieden. Bovendien zit het voedsel voor deze vogels niet enkel in de afgebakende gebieden. Zo is Zwarte zee-eend (*Melanitta negra*) afhankelijk van schelpdieren en kunnen ze onrechtstreeks beschermd worden door de afbakening van mariene habitats waar de schelpdieren voorkomen.

Bij het nemen van functionele beschermingsmaatregelen van vogelsoorten (voor bepaalde soorten en/of in bepaalde periodes van het jaar) moet er dus ook buiten de grenzen van de Vogelrichtlijngebieden

³⁰http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/tacs_en

³¹<http://www.ices.dk/community/advisory-process/Pages/Latest-Advice.aspx>

³²<http://www.bewustevisweek.be>; <http://www.semainepoisson.be>

³³<http://eunis.eea.europa.eu/sites/BEMNZ0005>

³⁴<http://www.iucnredlist.org/news/first-complete-assessment-of-european-marine-fishes-highlights-major-threat-from-overfishing>

³⁵<https://www.natuurpunt.be/haaien-en-roggen>

³⁶<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0072&from=EN>

³⁷https://www.elasmobranch.nl/NEV_pub.html

³⁸<http://www.vliz.be/en/imis?module=ref&refid=68414>

gekeken worden. Enkele maatregelen voor de hier broedende soorten: (1) permanente oplossing voor het behoud van kwaliteitsvolle broedgelegenheid voor de soorten die in het verleden gebruik maakten van het tijdelijke sterneneiland in Zeebrugge en de braakgelegen gebieden in de voorhaven³⁹; (2) afgesloten strand-duinreservaten aan o.a. de Westkust en Lombardsijde tijdens de broedperiode voor grond-broedende soorten. Een maatregel voor doortrekkende en overwinterende soorten: (1) verbod op verstoring door o.a. bepaalde brandingsporten tijdens de periodes dat de overwinterende soorten aanwezig zijn voor de kust.

Zeezoogdieren

In België treffen we enkel Bruinvis (*Phocoena phocoena*), Gewone zeehond (*Phoca vitulina*) en Grijs zeehond (*Halichoerus grypus*) aan op regelmatige basis. Het gebruik van pingers in de commerciële passieve visserij en het verbod op het gebruik van recreatieve warrelnetten, blijken doeltreffende maatregelen om de bijvangst van zeezoogdieren uit te sluiten. Handhaving op de toepassing van deze maatregelen blijft nodig, net zoals het bewaken van het effect van nieuwe vistechnieken op de bijvangst van zeezoogdieren en het reduceren van onderwatergeluid door toenemende socio-economische activiteiten.

Net zoals voor sommige vogelsoorten is het nodig rustzones aan te duiden voor zeehonden. De toenemende recreatiedruk, zoals boottochten naar zandbanken waar zeehonden rusten, is een aandachtspunt. Het is positief dat meer mensen de kans krijgen om zeezoogdieren te zien. Het vergroot het maatschappelijke draagvlak voor natuurbescherming op zee. Mogelijke keerzijde van deze medaille is dat de toeristische exploitatie voor verstoring zorgt. Een sensibiliseringscampagne voor deze zich nog ontwikkelende toeristische sector is wenselijk. Een eenvoudig in te voeren maatregel is het afsluiten van strandhoofden zodat ze dienstdoen als rustgebieden voor zeehonden tijdens bepaalde periodes van het jaar.

Invasieve niet-inheemse soorten

Invasieve niet-inheemse soorten worden wereldwijd beschouwd als de tweede belangrijkste oorzaak van het verlies aan biodiversiteit, na de directe vernietiging van habitats. Dit omvat niet de natuurlijke verspreiding van mariene soorten naar nieuwe leefgebieden, maar behelst enkel de snelle toename van nieuwe mariene introducties door toedoen van de mens in recente decennia. Invasieve niet-inheemse soorten zijn opportunistische soorten die zich hier succesvol vestigen en daarbij de ecologische relaties tussen inheemse soorten verstoren tot zelfs het ecosysteem en voedselweb ingrijpend veranderen. De introducties blijken veelal van internationale oorsprong (bv. aquacultuur en scheepvaart) en vergen daarom een internationaal gecoördineerde inspanning. De nood aan samenwerking om de invoering en verspreiding van invasieve niet-inheemse soorten een halt toe te roepen, komt tot uiting in globale en regionale verdragen en akkoorden, en in Europese richtlijnen en regelgeving die ook relevant of bindend zijn voor België.⁴⁰ Een systematische monitoring en gericht onderzoek is nodig voor de ontwikkeling van indicatoren (de Belgische Wet ter bescherming van het Mariene Milieu en de Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie), en de controle en handhaving van ballastwater blijft cruciaal (de internationale IMO Ballastwater Conventie).

³⁹[https://data.inbo.be/pureportal/nl/publications/monitoring-van-kustbroedvogels-in-de-sbzy-kustbroedvogels-te-zeebruggeheist-en-de-westelijke-voorhaven-van-zeebrugge-tijdens-het-broedseizoen-2015\(cc908406-477b-46d2-b2f6-f787c761238d\).html](https://data.inbo.be/pureportal/nl/publications/monitoring-van-kustbroedvogels-in-de-sbzy-kustbroedvogels-te-zeebruggeheist-en-de-westelijke-voorhaven-van-zeebrugge-tijdens-het-broedseizoen-2015(cc908406-477b-46d2-b2f6-f787c761238d).html)

⁴⁰<http://www.vliz.be/en/imis?module=ref&refid=217736>

Gebiedsgerichte bescherming

Specifieke maatregelen per gebied moeten afgestemd worden op de karakteristieken van het voorkomende habitat. In het Belgische deel van de Noordzee komen voornamelijk permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken voor. De diversiteit aan bodem- en watersamenstelling leidt tot een gevarieerde biodiversiteit met een benthogemeenschap met meer dan 260 soorten. Zachte bodems waar banken van schelpkokerwormen (*Lanice conchilega*) voorkomen, vormen een belangrijke habitat voor de mariene biodiversiteit met tot wel vier à zes keer meer mariene organismen dan op andere plaatsen. De banken van schelpkokerwormen zijn een belangrijk habitat voor jonge platvissen en vogels. In de geulen tussen de zandbanken in het Belgische deel van de Noordzee komen grindbedden voor. Grindbedden hebben een belangrijke functie als broed- en kraamkamer en ze vormen ook een harde ondergrond waar verschillende soorten hun eieren kunnen afzetten (o.a. wulk en dwerginktvis) of legsels kunnen bevestigen (haaien en roggen). Op deze grindbedden kwamen vroeger platte oesterbanken voor en de haring gebruikte de grindbedden om zijn eitjes af te zetten. Er liggen ook meer dan 200 scheepswrakken verspreid op de bodem van het Belgische deel van de Noordzee. Als harde substraten vormen ze oasen met een hoge soortenrijkdom.

Natuurpunt en WWF-België ijveren ervoor dat een representatief deel van de ecologisch meest waardevolle hotspots voor biodiversiteit natuurbescherming genieten door opgenomen te worden in een natuurgebied of door een statuut als natuurgebied te krijgen. Daarnaast kunnen geen socio-economische activiteiten met een impact op de bodemintegriteit plaatsvinden in beschermde gebieden met een groot oppervlakte aan permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken, zachte bodems met banken van schelpkokerwormen (*Lanice conchilega*) en in gebieden rond de biologisch meest waardevolle scheepswrakken. Ook pleiten Natuurpunt en WWF-België voor een herstel van de grindbedden in de geulen tussen de zandbanken en een herstel van de Platte oesterbanken.

Vlakte van de Raan

De Vlakte van de Raan is een grensoverschrijdend Habitatrictlijngebied op de grens met Nederland. Omwille van het ecosysteembelang van deze zandbank voor het Schelde-estuarium, werd de bescherming ervan opgenomen in de afspraken voor het Scheldeverdrag.⁴¹ Voor het Nederlandse deel van de Vlakte van de Raan werd in 2015 een beheerplan opgesteld. In België werd het aanwijzingsbesluit door de Raad van State in 2008 vernietigd. Volgens de Raad van State was de aanwijzing onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd. Het rapport van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen Operationele Directie Natuurlijk Milieu uit 2014⁴² over de Vlakte van de Raan toont aan dat de Vlakte van de Raan intrinsieke waarde heeft, o.a. door het voorkomen in hoge dichtheid van de borstelworm *Owenia fusiformis*. Ook voor de Fint, een trekvis die zich voortplant in het Schelde-estuarium, is de Vlakte van de Raan een belangrijk migratiegebied. Voor Natuurpunt en WWF-België is de bescherming van de Vlakte van de Raan noodzakelijk. Het gebied werd aangemeld bij Europa als te beschermen natuurgebied en niets wijst erop dat het habitat omwille van natuurlijke factoren verdwenen is. Er is dus geen reden om het gebied niet opnieuw aan te wijzen en de verplichting uit de Habitatrictlijn naast zich neer te leggen. Bovendien zijn er gesprekken met de Belgische vissers om in overleg te gaan over visserij-gerelateerde maatregelen om het gebied te beschermen.⁴³ Een heraanwijzing zou ook meer rechtszekerheid bieden voor de betrokken actoren.

---

⁴¹http://www.vnsc.eu/uploads/2011/01/420b2d11dc5ba_ontwikkelingsschets_-_besluiten.pdf (zie pagina 31)

⁴²<https://www.naturalsciences.be/nl/node/3611?language=en>

⁴³<http://www.salv.be/SALVnieuwsbrief/salvnieuwsbrief-2015/advies-ontwerp-maatregelenprogramma-voor-de-belgische-mariene-wateren>

Natuurpunt en WWF-België zijn bereid te praten over de opstart van een volledig nieuwe procedure met hertekening van de grenzen van de Vlakte van de Raan indien het juridisch moeilijk zou zijn het gebied met de huidige grenzen definitief aan te wijzen. Dit op voorwaarde dat minimum dezelfde oppervlakte behouden blijft en dat de meeste kwetsbare zones beschermd blijven.

Beheerplannen voor beschermde mariene gebieden

In overeenstemming met de bepalingen van de Habitat- en Vogelrichtlijn, moeten er beheerplannen opgesteld worden voor de Vlaamse Banken, de Vlakte van de Raan en de drie Vogelrichtlijngebieden. Volledigheidshalve kan ook het Gericht Marien Reservaat Baai van Heist mee opgenomen worden in het proces. Uiteraard dient daarvoor eerst de Vlakte van de Raan definitief aangewezen te worden door België. Onafhankelijk van deze definitieve aanwijzing, zijn het stand-still principe en het voorzorgsprincipe van kracht volgens Artikel 6 van de Habitatrichtlijn.⁴⁴ In Hoofdstuk 0 geven Natuurpunt en WWF-België een voorstel van aanpak om de nodige beschermingsmaatregelen voor dit gebied te bepalen.

Volgens Natuurpunt en WWF-België moeten de beheerplannen voor de natuurgebieden op zee minstens deze onderdelen bevatten:

- Concrete en meetbare instandhoudingsdoelstellingen voor habitats en soorten, met vermelding van huidige staat van instandhouding en met betrekking op zowel het behoud van de huidige natuurwaarden als het herstel van natuurwaarden die vroeger aanwezig waren maar vernield werden door economische exploitatie – het zogenaamde historisch passief (zie ook Hoofdstuk 3 Monitoring van de effectiviteit van maatregelen);
- Het (cumulatief) effect van huidige en toekomstige activiteiten in en buiten het gebied op de instandhoudingsdoelstellingen in het gebied;
- Beschermingsmaatregelen die genomen zullen worden om de habitats en soorten in een goede staat van instandhouding te houden of te brengen; deze behelzen een strikte resultaatsverplichting;
- Afspraken met gebruikers van het gebied met, indien van toepassing, vermelding van de voorwaarden voor gebruik;
- Wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen en beschermingsmaatregelen gemonitord en afspraken gehandhaafd zullen worden.

Al deze onderdelen worden doorheen dit document behandeld. Een compleet en gedetailleerd overzicht wordt weergegeven in Annex I van dit document.

@ Decler, Misjel

@ Van Ginderdeuren, Karl

@Photo A.Norro/ODNature/RBINS

⁴⁴<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31992L0043&from=EN>

Ecosysteemgerichte bescherming

Het marien ecosysteem is dynamisch en het beleid dat het marien ecosysteem beschermt zou ook een dynamisch beleid moeten zijn. Meer dan op land, heeft het marien ecosysteem naast de horizontale benadering (planmatig) ook een verticale benadering (trofische niveaus) nodig. Veel socio-economische activiteiten⁴⁵ hebben bijvoorbeeld een impact op de bodemintegriteit. Bodemintegriteit is een belangrijke voorwaarde voor het voorkomen van habitat structurerende soorten die op zich weer een voorwaarde zijn voor het voorkomen van andere (bedreigde) soorten. Zo blijkt de geassocieerde fauna van de schelpkokerworm (*Lanice conchilega*) banken het meest nadeel te ondervinden van bodemberoering en niet de kokerwormen op zich.⁴⁶ Een ecosysteemgerichte benadering neemt deze verschillende elementen mee in de beschermingsmaatregelen waardoor het ecosysteem beschermd wordt en niet de individuele soorten. Daardoor is de bescherming robuuster. Daarbovenop komen de gevolgen van de klimaatverandering. Door de wijzigende temperatuur en zeespiegelstijging kan het huidige ecosysteem op termijn veranderen. Hoe robuuster het ecosysteem, hoe weerbaarder het is tegen negatieve invloeden.⁴⁷ We doen er dus goed aan nu in te zetten op de versterking van het huidige ecosysteem, wat ook aansluit bij de doelstelling uit de Europese biodiversiteitsstrategie om 15% ecologisch herstel te verwezenlijken⁴⁸

Het marien ruimtelijk plan biedt een houvast om een ruimtelijk beleid te schetsen dat ijvert voor een goede en duurzame balans tussen een ecosysteemgerichte natuurbescherming en socio-economische activiteiten.⁴⁹ Daarom moeten de maatregelen voor de ecosysteemgerichte bescherming de basis vormen van het marien ruimtelijk plan. Daarnaast bieden de Kaderrichtlijn Mariene Strategie en het Gemeenschappelijk Visserijbeleid samen een degelijke juridische basis om de ecosysteemgerichte benadering om te zetten in gerichte maatregelen.⁵⁰ Het huidige maatregelenprogramma van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie bevat o.a. maatregelen voor het behoud en het herstel van grindbedden en legt duidelijke verbanden tussen verschillende economische activiteiten en hun effect op het marien ecosysteem. De visserij-beperkende maatregelen van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid richten zich specifiek op de vis, schaal- en schelpdieren en de bodemintegriteit.

Natuurpunt en WWF-België vinden dat de maatregelen voor de ecosysteemgerichte bescherming de basis moeten vormen van het marien ruimtelijk plan. Daarnaast moeten alle activiteiten, ook de visserij-, scheepvaart-, recreatie-, defensie- en baggeractiviteiten die momenteel niet-vergunningsplichtig zijn, getoetst worden aan de goede ecologische toestand die tegen 2020 bereikt moet zijn volgens de Kaderrichtlijn Mariene Strategie met in Natura 2000 gebied bijkomend de Passende Beoordeling. Dit is de enige correcte uitvoering van de verplichtingen van de Habitat- en Vogelrichtlijn. Daarnaast moeten de cumulatieve impact-effecten van alle activiteiten in de tijd, de ruimte en in combinatie met elkaar meegenomen worden in elke Passende Beoordeling en moeten er in functie van de cumulatieve impact-effecten ook herstelmaatregelen worden uitgewerkt.

Verbinding met strand, duin en polders

Vanuit ecologisch standpunt, is het marien ecosysteem het geheel van zee-strand-duinen-polders. De grensoverschrijdende impact van vele socio-economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld zandsuppleties, laat zich voelen in het volledige ecosysteem zee-strand-duinen-polders. Om een mariene ecosysteemgerichte bescherming te realiseren, is er dus structureel overleg nodig tussen de verschillende overheden om de instandhoudingsdoelstellingen in de beschermde gebieden op zee af te stemmen met de instandhoudingsdoelstellingen in de beschermde gebieden op het strand, in de duinengordel en in de

⁴⁵http://www.belspo.be/belspo/organisation/publ/pub_ostc/MA/GaufreZVR_nl.pdf

⁴⁶http://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/brochure_levend_water.pdf

⁴⁷https://data.inbo.be/purews/files/7588899/Stevens_etal_2014_Natuurrapport2014.pdf

⁴⁸<http://www.health.belgium.be/nl/europese-biodiversiteitsstrategie-voor-2020>

⁴⁹http://economie.fgov.be/nl/binaries/BROCHURE_MRP_NL_tcm325-245492.pdf

⁵⁰<http://ebcd.org/event/mpas-msfd-cfp-strike-right-balance/>

polders. De intergetijdenzone (de zone van het strand tussen de eb -en vloedlijn) verdient een erkenning als specifiek habitat van de Belgische kustzone, met een federaal-gewestelijke bescherming. De zones die aansluiten op de Vlaamse Banken en de Baai van Heist bieden opportuniteiten om dit uit te werken. Dit biedt ook kansen om maatregelen te nemen die de toenemende recreatiedruk op de kustzone milderen.

Er dient ingezet te worden op:

1. natuurlijke kustverdediging door een ecosysteemvisie uit te werken voor de volledige Belgische kustzone en deze als basis te gebruiken voor het uitwerken van toekomstige plannen voor kustverdediging en door herstel van de strand-duin overgang te faciliteren waar mogelijk, om natuurlijke kustbeschermingsprocessen kansen te geven. Het Masterplan Vlaamse Baaien, dat grootschalig zal ingrijpen op dit ecosysteem, kan enkel uitgevoerd worden indien het vertrekt vanuit een ecosysteemvisie.
2. gerichte beschermingsmaatregelen voor biodiversiteit op het strand zoals zones afbakenen waar geen zandsuppleties plaatsvinden, enkel ecologische zandsuppleties uitvoeren, machinale strandreiniging beperken in zones en tijd om natuurlijke processen op het strand ruimte te geven, en rustzones instellen voor vogels en zeezoogdieren: afsluiten van strandhoofden, bv. in Middelkerke, in bepaalde periodes van het jaar.

Natuurpunt en WWF-België vinden dat het marien ecosysteem het geheel van zee-strand-duinen-polders bevat en dat de intergetijdenzone moet erkend worden als specifiek habitat aan onze kust, met een federaal-gewestelijke bescherming. Daarnaast moet de in het maatregelenprogramma van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie opgenomen nieuwe maatregel “overleg tussen federale en Vlaamse overheden” zich toespitsen op de noodzakelijke transversale behandeling van het doorlopende ecosysteem zee-strand-duinen-polders.

Grensoverschrijdende natuur

Natuur stopt niet bij een internationale, regionale of lokale grens. De twee Belgische Habitatrictlijngebieden worden begrensd door een landsgrens, maar lopen in de praktijk door naar enerzijds het Nederlandse deel van de Vlake van de Raan en anderzijds Banc de Flandres in Frankrijk voor de Vlaamse banken. Dit biedt opportuniteiten om de instandhoudingsdoelstellingen aan beide zijden van de nationale grens, en dus in samenspraak met onze buurlanden, op elkaar af te stemmen.

Voor Natuurpunt en WWF-België is een grensoverschrijdend en robuust netwerk van mariene gebieden met op elkaar afgestemde instandhoudingsdoelstellingen en beschermingsmaatregelen de enige oplossing om het marien ecosysteem gezond te houden⁵¹.

⁵¹<http://www.wwf.eu/?160201/Towards-Good-Environmental-Status---A-Network-of-Marine-Protected-Areas-for-the-North-Sea>

MONITORING VAN EFFECTIVITEIT VAN BESCHERMINGSMAATREGELEN

Om te evalueren of de genomen beschermingsmaatregelen de vooropgestelde instandhoudingsdoelstellingen bereiken, is monitoring fundamenteel. Monitoring staat hier voor de herhaalde meting van

1. de kwaliteit van het marien ecosysteem;
2. de natuurlijke en socio-economische activiteiten die de kwaliteit van het marien ecosysteem kunnen aantasten;
3. de impact effecten van deze natuurlijke en socio-economische activiteiten, inclusief de te nemen beschermingsmaatregelen. Indien zou blijken dat de genomen beschermingsmaatregelen niet bijdragen om tot de vooropgestelde instandhoudingsdoelstellingen te komen, moeten deze bijgesteld of stopgezet worden. De tijdsduur van de monitoring is uiteraard afhankelijk van het type beschermingsmaatregel. Herstelmaatregelen vragen bijvoorbeeld meer tijd om grondig te kunnen evalueren.

Het ontbreken van een historisch referentiekader voor een intact ecosysteem bemoeilijkt monitoring van de effectiviteit van beschermingsmaatregelen, en dit niet enkel in het Belgische deel van de Noordzee. Een knelpunt bij het instellen van een referentiesituatie is het fenomeen van de 'shifting baselines'⁵². Door de eeuwenlange impact van de mens op het marien ecosysteem weten we niet meer hoe een intact marien ecosysteem functioneert. Voor verschillende habitats zou een referentiezone ingesteld kunnen worden door gedurende lange tijd geen bodemberoering toe te laten, mits strikte controle, bv. via VMS-pings van vaartuigen, indien deze elke minuut doorgegeven worden. Nadeel is dat deze situatie mijlenver afstaat van de ecologische situatie amper 50 jaar geleden. België beschikt echter over een unieke historische collectie van mariene data, die het resultaat is van de omvangrijke bemonsteringen die professor Gustave Gilson, pionier in de mariene biologie, in het begin van de 20ste eeuw heeft uitgevoerd. Deze periode was gekenmerkt door een aanzienlijk lagere mate aan menselijke impact dan vandaag het geval is. Onderzoek heeft reeds aangetoond dat de ontwikkeling van een historisch referentiepunt voor de biodiversiteit van de Belgische mariene gebieden, op basis van de verzameling Gilson, haalbaar is binnen goed gedefinieerde grenzen.⁵³

Een impact analyse van de verschillende socio-economische activiteiten op de aanwezige habitats en soorten is een noodzakelijke voorwaarde om gesprekken te starten over te nemen beschermingsmaatregelen. Deze impact analyse moet zowel bestaande studies integreren, als recente praktijkervaringen uit andere lidstaten. Artikel 6 van de Habitatrictlijn is hiervoor richtinggevend. Voor het inschatten van de impact van verschillende vistechnieken op de Europees te beschermen habitats en soorten verwijzen we naar de publicatie van de European Economic Interest Group⁵⁴.

Ondanks onze uitgebreide kennis van het Belgische deel van de Noordzee, zijn er voor een aantal soorten, zoals Zeeprik en Fint, nog steeds onvoldoende gegevens beschikbaar om hun status te kunnen beoordelen. Bij de herziening van het monitoringprogramma voor de Kaderrichtlijn Mariene Strategie, is het belangrijk om de monitoring van hiaten in onze kennis met betrekking op habitats en soorten op te nemen.

---

⁵²Pauly (1995) Anecdotes and the shifting baseline syndrome of fisheries. *Trends in Ecology and Evolution*, 10(10):430

⁵³<http://www.belspo.be/belspo/fedra/proj.asp?nl&COD=MN/DD2/010>

⁵⁴<http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/marine/docs/Fisheries%20interactions.pdf>

Natuurpunt en WWF-België stellen voor om een monitoringsprogramma op te stellen dat in staat is om te evalueren of de genomen beschermingsmaatregelen al dan niet de vooropgestelde instandhoudingsdoelstellingen bereiken. Hierbij dient zo veel als mogelijk rekening gehouden te worden met reeds lopende monitoringsprogramma's zodat onnodige duplicatie van werk en middelen wordt vermeden. Daarnaast ijveren Natuurpunt en WWF-België ook voor een overzichtelijk datasysteem waarin alle monitoringsdata verzameld worden zodat een degelijke evaluatie van de genomen beschermingsmaatregelen mogelijk wordt. De collectie van professor Gustave Gilson dient als referentie gebruikt te worden voor het instellen van doelstellingen en maatregelen. Wat de monitoring van verschillende socio-economische activiteiten op zee betreft, kan beroep gedaan worden op verschillende elektronische monitoringssystemen.⁵⁵

⁵⁵http://assets.wwf.org.uk/downloads/fisheriesmanagement_2.pdf

HANDHAVING VAN BESCHERMINGSMAATREGELEN

De huidige controlemechanismen zijn ruim ontoereikend om handhaving van beschermingsmaatregelen toe te staan. Er moet gecontroleerd worden waar en wanneer de verschillende socio-economische activiteiten plaatsvinden en of ze plaatsvinden zoals de beschermingsmaatregelen voorschrijven. Pas dan kan vastgesteld worden of er overtredingen zijn en kan de gepaste sanctie volgen. De voorwaarden voor socio-economische activiteiten in mariene beschermde gebieden dienen reeds verankerd te zijn in de wetgeving, anders worden de overtredingen zelden of nooit vastgesteld, laat staan geregistreerd of gesanctioneerd. Bij het toestaan of verbieden van activiteiten in mariene beschermde gebieden is het goed rekening te houden met de ervaringen van andere Europese lidstaten. Indien blijkt dat een bepaalde socio-economische activiteit (bv. flyshoot visserij) een negatieve impact heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van dezelfde soort of een gelijkaardig habitat in het buitenland, moet deze activiteit ook in België verboden worden.

Natuurpunt en WWF-België ijveren voor duidelijke voorwaarden met betrekking tot socio-economische activiteiten in mariene beschermde gebieden, gekoppeld aan doorgedreven toezicht op, en controle en handhaving van de juiste toepassing van deze voorwaarden, in combinatie met de nodige sancties indien deze voorwaarden niet worden gerespecteerd. Het marien ruimtelijk plan is een geschikt instrument om dit te onderbouwen.

SOCIO-ECONOMISCHE ACTIVITEITEN OP ZEE – BLUE GROWTH

Blue Growth is het nieuwe mantra van de socio-economische sector. Nu het steeds moeilijker wordt om infrastructuurwerken en industrieën op land te ontwikkelen door een gebrek aan ruimte en veel maatschappelijk protest, wordt er hoopvol richting zee gekeken. Dat het Belgische deel van de Noordzee een belangrijke functie te vervullen heeft op vlak van voedselvoorziening, opwekking van energie, ontginning van grondstoffen, scheepvaart, havenactiviteiten, baggerwerken, militaire operaties en recreatieve activiteiten⁵⁶, wordt niet ter discussie gesteld door Natuurpunt en WWF-België. **Beide organisaties vinden evenwel dat Blue Growth enkel mogelijk is binnen de ecologische draagkracht van het marien ecosysteem.**

Socio-economische activiteiten op zee

De ecosysteemgerichte natuurbescherming biedt een houvast om Blue Growth binnen de ecologische grenzen van het marien ecosysteem uit te werken (Figuur 2). Het marien ruimtelijk plan biedt op zijn beurt een houvast om een ruimtelijk beleid te schetsen dat ijvert voor een goede en duurzame balans tussen een ecosysteemgerichte natuurbescherming en socio-economische activiteiten.⁵⁷ Het huidig marien ruimtelijk plan wordt officieel herzien in 2020. De economische druk om tussentijdse aanpassingen door te voeren is groot.⁵⁸ Het risico bestaat dat deze doorgevoerd worden zonder rekening te houden met de ecologische grenzen van het marien ecosysteem, de instandhoudingsdoelstellingen en/of de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie en het Gemeenschappelijk Visserijbeleid.

Natuurpunt en WWF-België vragen om een onderbouwd structureel overlegproces op te zetten met alle belanghebbenden om op basis van wetenschappelijke feiten de beschermingsmaatregelen en de werking van het huidige marien ruimtelijk plan te evalueren ter voorbereiding van eventuele wijzigingen. Het bereiken van een goede ecologische toestand zoals gedefinieerd door de Kaderrichtlijn Mariene Strategie is het ijkpunt. Aandachtspunten hierbij zijn:

- Impact van aquacultuur op het marien ecosysteem;
- Toenemende vraag naar zand en grind;
- Evoluties van biodiversiteit in windmolenparken en hoe positieve evoluties te bestendigen;
- Plaatsing van windmolenparken om negatieve impact op (trekkende) zeevogels en vleermuizen te beperken
- Impact recreatieve en commerciële visserij-activiteiten op het marien ecosysteem;
- Impact grootschalige zandsuppleties op het marien ecosysteem;
- Impact van de introductie van eilanden op het marien ecosysteem.

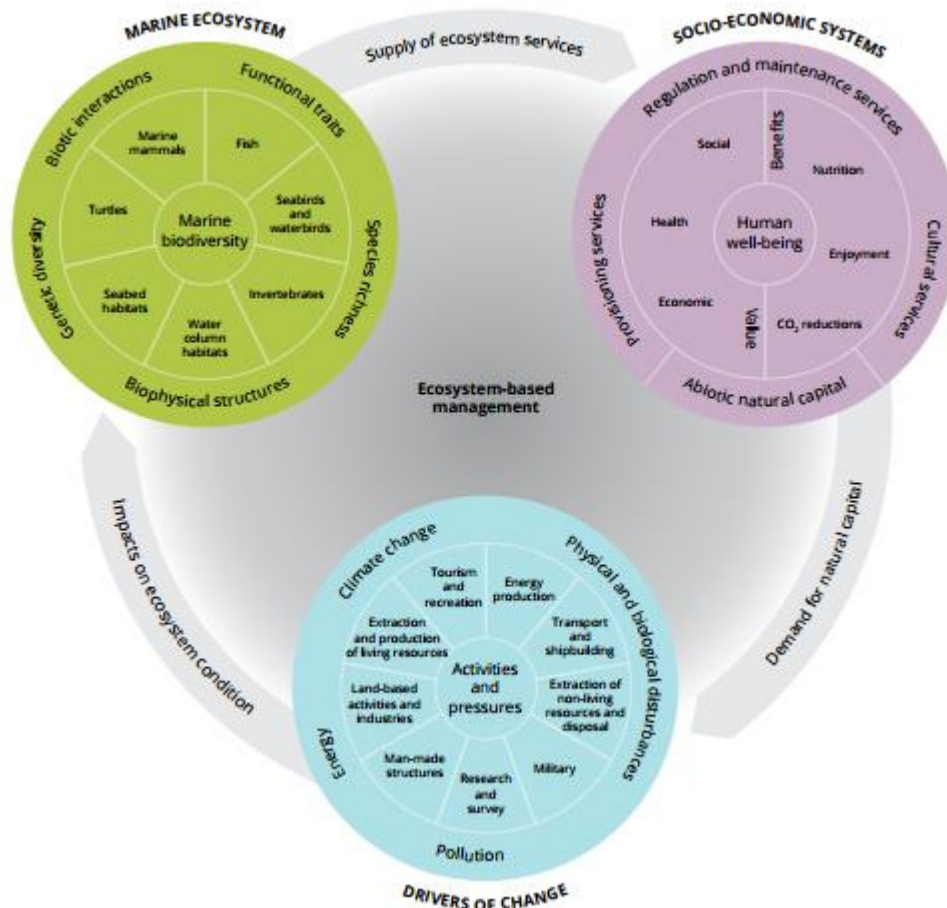

⁵⁶http://www.belspo.be/belspo/organisation/publ/pub_ostc/MA/GaufreZVR_nl.pdf

⁵⁷http://economie.fgov.be/nl/binaries/BROCHURE_MRP_NL_tcm325-245492.pdf

⁵⁸<http://www.tommelein.com/commerciële-aquacultuur-mogelijk-maken-op-noordzee/>

Figuur 2: Een schematische voorstelling van ecosysteemgericht beheer in functie van Blue Growth (State of the European seas, European Environment Agency, 2015)

Socio-economische activiteiten in beschermde mariene gebieden

Natuurpunt en WWF-België willen dat de bepalingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn strikt gevolgd worden voor het toestaan van activiteiten in en het verbod op verslechtering van de beschermde mariene gebieden in het Belgische deel van de Noordzee. Dat wil zeggen dat er een passende beoordeling opgesteld wordt voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een marien beschermd gebied (Habitatrichtlijn Artikel 6(3))⁵⁹. Dat impliceert dat er ook een passende beoordeling nodig is voor bestaande socio-economische activiteiten, zoals bv. zandwinning en (recreatieve) visserij, en dat de cumulatieve effecten van verschillende socio-economische activiteiten in rekening gebracht moeten worden. Daarnaast zegt Artikel 6, §2 van de Habitatrichtlijn dat bestaande activiteiten gestopt moeten worden indien er een verslechtering optreedt in het gebied.

De passende beoordeling die opgemaakt werd voor het marien ruimtelijk plan is van een andere dimensie dan de passende beoordelingen die moeten opgemaakt worden voor de mariene beschermde gebieden. **Natuurpunt en WWF-België gaan er niet mee akkoord dat de passende beoordeling voor het marien ruimtelijk plan de basis zou vormen voor de mariene beschermde gebieden, noch dat bestaande socio-**

⁵⁹<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31992L0043&from=EN>

economische activiteiten op basis van de Wet ter bescherming van het Mariene Milieu⁶⁰ uitgesloten zouden worden van de verplichting om een passende beoordeling op te stellen in functie van Natura 2000. Er is nood aan een catch-all clause in het Koninklijk Besluit voor de beheerplannen om verder nettoverlies aan natuur door grootschalige en kleinschalige ingrepen tegen te gaan. Deze clause moet een verslechteringsverbod omvatten en instrumenten voorzien die toestaan dat bij achteruitgang van de ecologische situatie in een Natura 2000 gebied direct ingegrepen kan worden door de overheid (bv. vragen naar toelichting bij het plan/project, oplegging om bepaalde maatregelen toe te passen ...). Inspiratie voor een dergelijke catch-all clause kan gevonden worden in Artikel 2.4 van de nieuwe Nederlandse Natuurbeschermingswet, die begin 2017 in werking zal treden.⁶¹

Europese afstemming visserij-beperkende maatregelen

Visserij-beperkende maatregelen invoeren in het Belgische deel van de Noordzee is een uitdaging door het Europees karakter van de visserij. Een groot deel van de Belgische vissers vist in Franse en Britse wateren terwijl het Belgische deel van de Noordzee een belangrijke visgrond is voor zowel Nederlandse als Franse vissers.

In het Gemeenschappelijk Visserijbeleid werden twee procedures opgenomen om visserij-beperkende maatregelen te kunnen invoeren, waarbij expliciet verwezen wordt naar Artikel 6 van de Habitatrichtlijn:

- Artikel 11 bepaalt de Europese procedure voor het opleggen van nationale maatregelen aan alle lidstaten;
- Artikel 20 bepaalt dat een lidstaateenzijdig, internationaal geldende niet-discriminerende afspraken kan vastleggen binnen de 12-mijlszone.

Voor Natuurpunt en WWF-België is het evident dat verplichtingen die voortvloeien uit de Habitat- en Vogelrichtlijn voorrang hebben op de politieke afspraken die gemaakt worden in het kader van Artikel 11 en Artikel 20 van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid. Daarnaast is het belangrijk ook maatregelen te nemen om de impact van de recreatieve visserijvloot op het mariene milieu te beperken en te vermijden.

⁶⁰http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a.pl?language=nl&caller=list&cn=1999012033&la=n&fromtab=wet&sql=dt=%27wet%27&tri=dd+as+rank&rech=1&numero=1

⁶¹<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>

MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK VOOR NATUURBESCHERMING

OP ZEE

Om een sterk maatschappelijk draagvlak te creëren en zo tot een effectieve uitvoering en verantwoorde beleidsbeslissingen te komen, is een goed overleg met alle gebruikers en belanghebbenden van primordiaal belang bij het bepalen van de beschermingsmaatregelen en het beleid voor de afgebakende mariene beschermde gebieden. We maken onderscheid tussen 2 groepen van betrokkenen, namelijk betrokken actoren op zee en het brede publiek.

Betrokken actoren op zee

In het voorgaande hoofdstuk werd een (beperkt) overzicht gegeven van de betrokken actoren in het Belgische deel van de Noordzee. Overleg met alle betrokkenen is een kernvoorwaarde om maatschappelijk draagvlak voor natuurbescherming op zee te kunnen realiseren. Uit onderzoek blijkt dat het belangrijk is dat elke betrokkene rechtvaardigheid ervaart.⁶² In de Natura 2000 gebieden in het Belgische deel van de Noordzee is visserij de belangrijkste socio-economische actor. Natuurpunt is een van de partners in het Convenant voor duurzame visserij⁶³ en heeft daardoor regelmatig overleg met de visserijsector. WWF-België is betrokken in de werkgroepen van het convenant. Om effectieve beschermingsmaatregelen uit te vaardigen, is het nodig daar specifiek voor samen te zitten.

Natuurbescherming in het Belgische deel van de Noordzee zal op lange termijn enkel effectief zijn als de betrokken actoren de beschermingsmaatregelen erkennen en willen respecteren. Natuurpunt en WWF-België willen een open en op wetenschappelijke feiten gebaseerd overlegproces voor het opstellen van beschermingsmaatregelen in de mariene beschermde gebieden. Joint fact finding vormt hiervoor de ideale basis. Eerste stap is het samenbrengen van de nodige kennis om de beschermingsmaatregelen op te kunnen baseren. Om dit proces in goede banen te leiden, is de inzet van een onafhankelijke procesbegeleider belangrijk. Deze aanpak kan ingezet worden om een effectief beheersplan op te stellen voor de Vlaamse Banken, bij de herziening van het marien ruimtelijk plan en zelfs bij het uitwerken van een traject voor de Vlakte van de Raan.

De Vlakte van de Raan is nog niet definitief aangewezen door België dus er zal nog geen overleg opgestart worden voor dit gebied. **Natuurpunt en WWF-België willen een overlegproces opzetten tussen de natuurbeweging en de visserijsector om beschermingsmaatregelen te bepalen voor de bescherming van de natuurwaarden op de Vlakte van de Raan, analoog met het Nederlandse traject voor het Nederlandse deel van de Vlakte van de Raan.**^{64,65} De noodzakelijke middelen hiervoor moeten vrijgemaakt worden in het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij.

Het brede publiek

De afgelopen jaren is er steeds meer steun voor natuurbehoud en bescherming bij het brede publiek. Het toenemend aantal leden van Natuurpunt en WWF-België is daarvoor een goede indicatie. Meer en meer

---

⁶²<https://meam.openchannels.org/meam/issue/june-2016-98>

⁶³<https://www.natuurpunt.be/vistraject-een-duurzaamheidstraject-voor-de-belgische-visserijsector>

⁶⁴<http://zmf.nl/projecten/archief-projecten/vlakte-van-de-raan>

⁶⁵http://www.pvis.nl/fileadmin/user_upload/pvis/Documenten/Visserijzaken/Factsheet_JFF.pdf

mensen beseffen dat duurzame socio-economische groei enkel mogelijk is binnen ecologische grenzen. Recent onderzoek in Groot-Brittannië wijst uit dat er meer vraag is naar natuurbescherming op zee.⁶⁶

Elk jaar bezoeken tussen de 16 en 19 miljoen mensen de kust. Op topdagen in juli en augustus worden er 230.000 bezoekers per dag geteld.⁶⁷ Astronomische getallen voor zo'n kleine regio. De meeste bezoekers zetten op z'n minst één teen op het strand of in het water. Jammer genoeg beseffen weinigen dat ze te gast zijn in het grootste natuurgebied van België. Er is weinig tot geen kennis bij het brede publiek over de natuurwaarden van het marien ecosysteem. Daardoor is er ook geen maatschappelijke druk om deze natuurwaarden te behouden en te beschermen, in tegenstelling tot natuurwaarden op land.

Informatie- en bewustmakingscampagnes over de natuurwaarden van het marien ecosysteem zijn nodig. Vermits de meeste mensen eerder op het strand dan in de Noordzee vertoeven, is **het strand de toegangspoort voor acties over natuur in de Noordzee**. Publiekscampagnes over de natuurwaarden op het strand en in de zee zijn essentieel voor het opbouwen van maatschappelijk draagvlak voor natuurbescherming op zee.

Natuurpunt en WWF-België ondernemen vanuit ieders eigenheid en sterkte acties met als doel de natuurwaarden in de Noordzee te beschermen en te versterken. Dit is echter niet genoeg. Ook de overheid heeft een belangrijke rol in de opbouw van het maatschappelijk draagvlak voor de bescherming van het marien ecosysteem. Natuurpunt en WWF-België willen hiervoor graag samenwerken.

---

⁶⁶<https://www.researchgate.net/publication/304931033> Public awareness and attitudes towards marine protection in the United Kingdom

⁶⁷http://www.toerismevlaanderen.be/sites/toerismevlaanderen.be/files/assets/documents_KENNIS/Strategisch_beleidsplan_KUST_2015-2020.pdf

Annex I

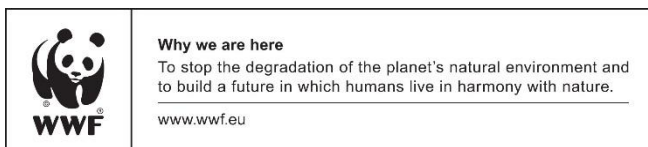
1 Concrete en meetbare instandhoudingsdoelstellingen voor habitats en soorten
Focus op behoud van de huidige natuurwaarden en/of het herstel van natuurwaarden die vroeger aanwezig waren Vermelding van huidige staat van instandhouding
2 Het (cumulatief) effect van huidige en toekomstige socio-economische activiteiten in en buiten het gebied op de instandhoudingsdoelstellingen in het gebied
Strikt volgen van de bepalingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn inzake het toestaan van socio-economische activiteiten in beschermde mariene gebieden Geen voorrang voor politieke afspraken gemaakt in het kader van Artikel 11 en Artikel 20 van het GVB Goede basis voor de mariene beschermde gebieden: Passende beoordeling voor alle socio-economische activiteiten, ook voor de momenteel niet-vergunningsplichtige visserij/scheepvaart/recreatie/defensie/bagger/... activiteiten Catch-all clausule in Koninklijk Besluit voor de beheerplannen met verslechteringsverbod en instrumenten die directe ingreep van de overheid toestaan bij achteruitgang van de ecologische situatie Toetsing aan de goede ecologische toestand die tegen 2020 bereikt moet zijn Cumulatieve impact-effecten van alle socio-economische activiteiten in de tijd, in de ruimte en in combinatie met elkaar
3 Beschermingsmaatregelen die genomen zullen worden om de habitats en soorten in een goede staat van instandhouding te houden of te brengen
Baken prioritaire plaatsen voor bepaalde (prioritaire) soorten en habitats af (paai/broed/rust/foerageergebieden) gedurende bepaalde periodes Beschermingsmaatregelen: Basis is in alle gevallen het voorzorgsbeginsel, zeker indien er onvoldoende wetenschappelijke gegevens voorhanden zijn Afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen Afhankelijk van de impact van een socio-economische activiteit op de soort, op het gebied en/of op het ecosysteem Van een permanente aard, een geografische of tijdelijke of tijdelijk terugkerende aard
HABITATS
Geen socio-economische activiteiten met een impact op de bodemintegriteit in de volgende habitats: Permanente met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken Zachte bodems met banken van schelpkokerwormen (<i>Lanice conchilega</i>) Op en rond de meer dan 200 scheepswrakken Herstel van de volgende originele habitats: Grindbedden in de geulen tussen de zandbanken Platte oesterbanken
SOORTEN
Bacteriën, virussen en plankton: Goed beheer van externe factoren, zoals klimaatverandering en eutrofiëring. Informatie over bacteriën, virussen en plankton in verschillende descriptoren van KRW en KRMS Data uit monitoringscampagnes Ontwikkeling van indicatoren (zoals een biodiversiteitsindex voor bacteriën, virussen en plankton)
Benthos: Maatregelen inzake de bodemintegriteit, gezien de duidelijke afhankelijkheid van de bodem Gedifferentieerde aanpak voor de bescherming van het benthos, gezien de verschillende gevoeligheid voor verstoring door socio-economische activiteiten
Vissen: Natuurgebieden die paai- en kraamkamers voor (commerciële) vis, schaal- en schelpdieren omvatten Jaarlijkse quota in lijn met de wetenschappelijke adviezen van ICES en de FMSY-doelstellingen van het GVB Meer sensibilisatie van het algemene publiek Voor Fint en Zeeprink: monitoring om de staat van instandhouding van deze soorten wetenschappelijk te bepalen

Annex I

Haaien en roggen:
Europees geldende positieflijst met enkel de niet-bedreigde haaien en roggen opstellen en implementeren
Bescherming via visserijmaatregelen
Gerichte beschermingsmaatregelen voor soorten die vroeger veel voorkwamen in het Belgische deel van de Noordzee, zoals Vleet
Gerichte ruimtelijke en tijdelijke maatregelen om de voortplantingsgebieden te beschermen
Vogels:
Functionele beschermingsmaatregelen voor bepaalde soorten en/of in bepaalde periodes van het jaar, buiten de grenzen van de Vogelrichtlijngebieden
Zeezoogdieren:
Handhaving op de toepassing van het verbod op recreatieve warrelnetten en pingers in de commerciële passieve visserij
Bewaken van het effect van nieuwe vistechnieken op de bijvangst van zeezoogdieren
Reduceren van onderwatergeluid door toenemende socio-economische activiteiten
Rustzones voor zeehonden aanduiden
Afsluiten van strandhoofden tijdens bepaalde periodes van het jaar zodat ze kunnen dienstdoen als rustgebieden voor zeehonden
Sensibiliseringscampagne voor de nog ontwikkelende toeristische sector
Invasieve niet-inheemse soorten:
Internationaal gecoördineerde inspanning om de invoering en verspreiding van invasieve niet-inheemse soorten een halt toe te roepen
Systematische monitoring en gericht onderzoek voor de ontwikkeling van indicatoren (MMM-wet en KRMS)
Controle en handhaving van ballastwater (IMO Ballastwater Conventie)
4 Afspraken met gebruikers van het gebied met, indien van toepassing, vermelding van de voorwaarden voor gebruik
Beschermingsmaatregelen voor de ecosysteemgerichte bescherming vormen de basis van het marien ruimtelijk plan
Blue Growth is enkel mogelijk binnen de ecologische draagkracht van het marien milieu
Grensoverschrijdend en robuust netwerk van mariene gebieden met op elkaar afgestemde instandhoudingsdoelstellingen en beschermingsmaatregelen
Ecosysteem zee-strand-duinen-polders:
Nood aan transversale behandeling van het doorlopende ecosysteem zee-strand-duinen-polders (KRMS: overleg tussen federale en Vlaamse overheden)
Erkenning van intergetijdenzone als specifiek habitat, met een federaal-gewestelijke bescherming
Natuurlijke kustverdediging, op basis van een ecosysteemvisie voor de volledige Belgische kustzone
Gerichte beschermingsmaatregelen voor strandbiodiversiteit (zones zonder zandsuppletie, beperking machinale strandreiniging in zones en tijd, rustzones voor vogels en zeezoogdieren)
Voor effectief beheersplan voor de Vlaamse Banken, herziening van het marien ruimtelijk plan en traject voor de Vlakte van de Raan:
Open en op wetenschappelijke feiten gebaseerd overlegproces, met behulp van joint fact finding, en met een onafhankelijke procesbegeleider
5 Wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen en beschermingsmaatregelen gemonitord en afspraken gehandhaafd zullen worden
Monitoringsprogramma van de performantie van de genomen beschermingsmaatregelen:
Evaluatie of de genomen beschermingsmaatregelen al dan niet de vooropgestelde instandhoudingsdoelstellingen bereiken
Screening van reeds lopende monitoringsprogramma's om onnodige duplicatie van werk en middelen te vermijden
Overzichtelijk datasysteem voor alle monitoringsdata
Referentie voor het instellen van instandhoudingsdoelstellingen en beschermingsmaatregelen = collectie van professor Gustave Gilson
Monitoring van verschillende socio-economische activiteiten op zee:
Duidelijke voorwaarden voor socio-economische activiteiten in mariene beschermde gebieden, opgenomen in marien ruimtelijk plan
Doorgedreven toezicht op, en controle en handhaving van de juiste toepassing van deze voorwaarden, met verschillende elektronische monitoringssystemen
Nodige sancties indien deze voorwaarden niet worden gerespecteerd

© 1986 Panda Symbol WWF - World Wide Fund For Nature (Formerly World Wildlife Fund)
® "WWF" is a WWF Registered Trademark.
EU Transparency Register Nr: 1414929419-24
Printed on recycled paper.

Voor meer informatie:

Sarah Vanden Eede

Oceans & Fisheries Policy Officer
WWF-Belgium
+32 498 42 18 09
sarah.vandeneede@wwf.be

Krien Hansen

Beleidsmedewerker mariene
gebieden en kust
Natuurpunt
+32 498 85 16 87
krien.hansen@natuurpunt.be